

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ПЕТТИ ОДДЕЛ

ОДЛУКА

Апликации бр. 77805/14 и 77807/14
Ненад ШИПОВИЌ против Северна Македонија и
Мирослав ШИПОВИЌ против Северна Македонија

Европскиот суд за човекови права (Петти оддел), заседавајќи на 9 март 2021 година во Совет составен од:

Síofra O'Leary, *Претседател*,
Ganna Yudkivska,
Stéphanie Mourou-Vikström,
Lətif Hüseyinov,
Jovan Plevski,
Arnfinn Bårdsen,
Mattias Guyomar, *судии*,
и Victor Soloveytchik, *Секретар на*

оддел,

Имајќи ги во предвид горенаведените апликации поднесени на 10 декември 2014 и 11 декември 2014 соодветно,

Имајќи ги во предвид произнесувањата поднесени од тужената Влада и произнесувањата поднесени како одговор од страна на апликантите,

По заседувањето, одлучи како што следува:

ФАКТИ

1. Апликантот во првиот случај, г. Ненад Шиповиќ („првиот апликант“), е Македонец/граѓанин на Република Северна Македонија, роден во 1962 година и со живеалиште во Скопје. Тој беше застапуван пред Судот од страна на г. Д.Кадиев, адвокат кој работи во Скопје.

2. Апликантот во вториот предмет, г. Мирослав Шиповиќ („вториот апликант“), е Македонец/граѓанин на Република Северна Македонија, роден во 1955 година со живеалиште во Скопје. Тој беше

застапуван пред Судот од страна на г. С.Жиков, адвокат кој работи во Скопје.

3. Владата на Северна Македонија (“Владата“) беше застапувана од нејзиниот Владин агент, г-а Д.Донова.

A. Околностите на случајот

4. Фактите во овој случај, како што се поднесени од странките, може да се сумираат како што следи.

1. Кривична постапка против апликантите

5. Апликантите се браќа. Вториот апликант бил претседател на Советот на општина Центар во тоа време.

6. На 10 октомври 2013 година, истражен судија од Основен суд Скопје (“судечки суд“) повел истражна постапка против апликантите и неколку други лица под сомнение за злоупотреба на службената положба и овластување.

2. Апсењето и притворот на првиот апликант за време на истрагата

7. Првиот апликант бил уапсен на 9 октомври 2013 година. Наредниот ден тој бил сослушан од истражниот судија кој му определил притвор во траење од триесет дена. Решението се засновало на сите три основи наведени во член 199 (1) од Законот за кривична постапка (Службен весник бр. 15/2005 - „Законот“), имено опасност од бегство, попречување на истрагата и повторување на делото. Судијата се повикал на тежината на запретената казна, можноста првиот апликант да влијае врз сведоците и фактот дека тој поседувал сопствена фирма и можел да ја злоупотреби својата позиција за да се стекне со противправна имотна корист. Тој не го обжалил тоа решение.

8. На 8 ноември 2013 година, совет од тројца судии, составен согласно член 22(6) од Законот (види параграф 31 подолу), заседавајќи на нејавна седница, донел решение со кое го продолжил притворот на првиот апликант за триесет дена по сите три основи утврдени во Законот. Советот се повикал на сериозноста на делото, тежината на запретената казна и можноста тој да влијае врз сведоците. Исто така биле повторени претходно изнесените причини во однос на опасноста од повторно сторување на делото.

9. Првиот апликант се жалел тврдејќи дека имал силни семејни врски кои се поврзани со Скопје и дека ретко патувал во странство.

10. На 30 ноември 2013 година Апелациониот суд Скопје (“Апелациониот суд“) заседавајќи на нејавна седница, ги одбил

жалбите поднесени од неколкуте осомничени, вклучувајќи го и првиот апликант.

11. На 6 декември 2013 година, совет составен од тројца судии, заседавајќи на нејавна седница, донел решение за дополнително продолжување на притворот на првиот апликант за уште триесет дена засновајќи го на опасноста од бегство. Се повикал на сериозноста на делото и на тежината на запретената казна.

12. На 19 декември 2013 година, Апелациониот суд, заседавајќи на нејавна седница, делумно ја уважил жалбата на обвинителството и ги проширил основите за определување на притвор против неколкумина осомничени (вклучувајќи го и првиот апликант) така што била вклучена опасноста од попречување на истрагата, со оглед на тоа дека во тек биле неколку истражни мерки, меѓу кои и сослушувањето на сведоците. Ги уважил наодите на советот во останатиот дел и ги повторил причините поврзани со опасноста од бегство.

3. Апсењето и притворот на вториот апликант за време на истрагата

13. На 10 октомври 2013 година, истражниот судија донел решение со кое определил притвор во траење од триесет дена против вториот апликант, започнувајќи од денот на негово апсење. Решението било засновано на член 199 (1) (1) и (2) од Законот, имено поради опасност од бегство и попречување на истрагата. Што се однесува на опасноста од бегство, судијата се повикал на фактот дека тој не бил достапен за надлежните органи. Полицијата го известила судот дека тој престојувал подолг временски период во Соединетите Американски Држави. Судијата понатаму сметал дека постоела опасност тој да влијае врз сведоците, кои требале да бидат испитани.

14. Вториот апликант бил уапсен на 15 октомври 2013 година на аеродромот во Виена, Австрија додека тој бил на пат назад кон тужената држава и бил во екстрадиционен притвор. Тој бил екстрадиран на 22 ноември 2013 година и притворен во затворот Скопје. На 26 ноември 2013 година бил испитан од истражниот судија.

15. На 20 декември 2013 година, совет од тројца судии на судечкиот суд, заседавајќи на нејавна седница, донел решение за продолжување на мерката притвор на вториот апликант за уште триесет дена, по истите две основи како од првичното решение за притвор. Се повикал на сериозноста на делото, тежината на казната и можноста тој да влијае на истрагата која што била во тек.

16. Вториот апликант поднел жалба, наведувајќи дека немал намера за бегство. Тој разбрал за кривичната постапка која што се водела против него непосредно по заминувањето во Соединетите Американски Држави каде бил на посета кај неговиот син кој закрепнувал од

операција. Тој веднаш го организирал своето враќање назад. Тој бил уапсен на аеродромот во Виена додека се качувал во авион кој летал за Скопје, иако ги известил судечкиот суд и медиумите за неговиот план за враќање. Не постоела опасност од негово попречување на истрагата поради тоа што единствените преостанати истражни мерки биле завршени кратко по донесувањето на решението за притвор.

17. На 8 јануари 2014 година, Апелациониот суд, заседавајќи на нејавна седница, ја одбил жалбата на вториот апликант, повикувајќи се на причините дадени од советот.

4. Притвор на апликантите по обвинение

18. На 2 јануари 2014, апликантите и десет други лица се појавиле пред судечкиот суд со обвинение за злоупотреба на службена положба и овластување во однос на финансиски трансакции извршени во периодот меѓу 2008 и 2012 година, во кои била вклучена фирмата М. (во која вториот апликант бил претседател на извршниот одбор), фирмата С. (во која првиот апликант бил менаџер) и други фирми. Се тврдело дека, како резултат на тоа, биле должни на државата 17 милиони денари (МКД) (еквивалентно на приближно 276,000 евра (ЕУР) во конкретниот период) како неплатен данок, додека фирмата М прибавила имотна корист во износ од 64 милиони МКД (еквивалентно на приближно 1,000,000 ЕУР во конкретниот период).

19. Со две посебни решенија од 3 јануари и 31 јануари 2014 година, совет составен од тројца судии на нејавна седница одлучил за продолжување на притворот на апликантите, секој за уште триесет дена, засновани на опасноста од бегство. Се повикале на сериозноста на делото и тежината на запретената казна.

20. На 13 јануари и 16 јануари соодветно, апликантите поднеле предлог за замена на мерката притвор со гаранција нудејќи недвижен имот проценет на околу 139.888 евра (првиот апликант) и 254.340 евра (вториот апликант). Овие барања на апликантите биле одбиени на 13 февруари 2014 со две различни решенија на тричлен совет, кој заседавал на нејавна седница. Советот утврдил дека гаранциите не биле доволни за да се обезбеди нивно присуство во текот на постапката имајќи ја во предвид сериозноста на делото, запретената казна, вредноста на наводната штета и сложеноста на постапката.

21. Во периодот измеѓу 3 март и 2 мај 2014 година, тричлен совет заседавајќи на нејавна седница, донел три посебни решенија, во секое било предвидено триесетдневно продолжување на притворот на апликантите поради опасност од нивно бегство. Сите три решенија за продожување се повикувале на сериозноста на делото и на тежината на запретената казна.

22. Апликантите се жалеле, наведувајќи дека советот не успеал да обезбеди конкретна причина која го оправдувала продолжувањето на нивниот притвор. Апелациониот суд, заседавајќи на нејавна седница, ги одбил жалбите на апликантите со решенија донесени на 27 март, 28 април и 21 мај 2014 година. Сметал дека биле дадени доволно причини за продолжување на притворот на апликантите и дека релевантните околности останале непроменети.

23. Во мај 2014 година, двајцата апликанти поднеле предлог за замена на мерката притвор со гаранција нудејќи недвижен имот во нивна сопственост, на нивните семејства и на трети лица. Првиот апликант понудил имот проценет на 212,585 евра, додека пак вториот апликант понудил имот проценет на 370,627 евра. Двајцата апликанти подоцна ги повлекле своите предлози бидејќи некои од третите лица ја повлекле нивната согласност откако судечкиот суд ги информирал за можноста, согласно член 194 (4) од Законот, дека предметниот имот може да се користи за наплата на имотно-правно побарување утврдено во кривичната постапка против апликантите.

24. Во меѓувреме, започнало судењето во предметот на апликантите. Помеѓу 27 февруари и 15 мај 2014 година биле одржани десет рочишта пред судечкиот суд во присуство на апликантите и нивните бранители. На некои од тие рочишта обвинетите побарале преиспитување на решенијата за притвор. Судечкиот суд (заседавајќи во совет од пет судии) ги отфрлил иницијалните барања на рочиштето кое било одржано на 3 април 2014 година. На рочиштето одржано на 29 април 2014 година апликантите повторно побарале да бидат ослободени. На Судот не му беа доставени информации во однос на одлуката на судечкиот суд во врска со ова.

25. На рочиштето одржано на 23 мај 2014 година судечкиот суд ја укинал мерката притвор против апликантите и определил куќен притвор. Советот сметал дека сè уште постоела опасност од бегство, но сметал дека нивното присуство може да се обезбеди со помалку строга мерка.

26. На рочиштето одржано на 27 мај, 3 јуни и 10 јуни 2014 година, апликантите и нивните бранители не го обжалиле решението за куќен притвор на судечкиот суд. На рочиштето одржано на 17 јуни 2014 година побарале судечкиот суд да ги преиспита причините за нивниот куќен притвор. Во таа прилика судечкиот суд ја укинал мерката куќен притвор и наредил пуштање на слобода на апликантите.

27. На 11 јануари 2018 година, судечкиот суд го одбил обвинението против сите обвинети откако Јавниот обвинител се откажал од обвинението. Пресудата станала правосилна на 21 февруари 2018 година.

5. Постапка за надомест на штета за неосновано притворање

28. На 31 октомври 2018 година, апликантите барале, согласно соодветните одредби на Законот за кривична постапка (ставови 33-35 подолу) и Законот за облигационите односи, надомест на нематеријална штета претрпена како резултат на притворањето. Во поткрепа, тие се повикале на фактичката состојба и правните лекови опишани во ставовите 7-26 погоре.

29. Со решенија од 11 јули 2019 и 3 февруари 2020 соодветно, судечкиот суд и Апелациониот суд го опишале апсењето и продолжувањето на притворот на првиот и на вториот апликант, забележале дека обвиненијата против нив биле конечно одбиени и одлучиле дека нивното лишување од слобода било неосновано и било повредено, *inter alia*, нивното право на слобода. Им бил досуден справедлив паричен надоместок, (во согласност со Законот за облигационите односи, параграф 38 подолу) за претрпената душевна болка по тој основ. Судечкиот суд првично определил заеднички надомест од 2,700,000 денари (еквивалентно на приближно 44,000 евра) плус камата. По жалба од Јавниот обвинител, Апелациониот суд го намалил заедничкиот надомест на 2,160,000 денари (35,000 евра) плус камата. Во врска со ова, судовите навеле дека надоместокот „ги опфаќа/л сите штетни последици од претрпената нематеријална штета на жртвата/ите, а при чие одмерување биле земени предвид околностите на случајот, како што е угледот на тужителите во средината во која живеат; односот на средината кон нив, тежината и природата на кривичното дело; времетраењето на лишувањето од слобода и сите други околности што влијаеле на природата, тежината и траењето на психичките болки“. Во март 2020 година на апликантите им бил исплатен првичниот надомест како што било определено од страна на Апелациониот суд.

30. На 17 март 2020 Јавниот обвинител поднел ревизија до Врховниот суд. Судот не беше информиран за било каков релевантен последователен тек во постапката.

Б. Релевантно домашно законодавство и пракса

1. Закон за кривична постапка – консолидирана верзија од 2005 година (Закон за кривичната постапка – пречистен текст, Службен весник бр. 15/2005)

31. Детален опис на релевантното домашно законодавство е направен во пресудата на Судот во случајот *Рамковски против Поранешната Југословенска Република Македонија* (бр. 33566/11, §§ 33-38, 8 февруари 2018 година).

32. Според член 200 (8), Јавниот обвинител и бранителот можат да бараат да бидат известени за седницата на советот и на истата усно да ги изнесат и образложат своите предлози.

33. Член 582 од Законот, кој се однесува на надомест на штета на лица неосновано лишени од слобода, предвидува како што следува:

“1. Право на надомест на штетата му припаѓа и на лицето кое:

(1) било во притвор а не дошло до поведување на кривична постапка или постапката е запрена со правосилно решение или со правосилна пресуда е ослободено од обвинението или обвинението е одбиено;

(2) издржувало казна лишување од слобода, а по повод повторувањето на кривичната постапка, барањето за заштита на законитоста или барањето за вонредно преиспитување на правосилната пресуда, му е изречена казна лишвање од слобода во пократко траење од казната што ја издржувал, или му е изречена кривична санкција која не се состои во лишување од слобода или е огласено за виновно, а е ослободено од казната;

(3) поради грешка или незаконита работа на органот неосновано или незаконито е лишено од слобода, или е задржано подолго во притвор или во установата за издржување на казната или мерката и;

(4) во притвор поминало подолго време одколку што трае казната затвор на која е осудено”.

34. Според член 579(1) и (2) од Законот, правото за надомест на штета застарува за три години по правосилноста на пресудата со која обвинетиот е ослободен од обвинението или со која обвинението е одбиено. Пред поднесувањето на жалбата за надомест на штета, оштетениот е должен со свое барање да се обрати до Министерството за правда заради постигнување на спогодба. Ако барањето за надомест на штетата не биде усвоено или по него Министерството за правда не донесе одлука во рок од три месеци од денот на поднесувањето на барањето, оштетениот може кај надлежниот суд да поднесе тужба за надомест на штета. (член 580(1)).

2. Закон за кривична постапка 2010 година (Службен весник бр. 150/2010, 100/2012)

35. Членовите 553, 550 и 551 од Закон за кривична постапка 2010 година (кој стапи на сила на 26 ноември 2010 година и стана применлив од 1 декември 2013 година) во суштина се идентични со релевантните одредби содржани во Законот за кривична постапка од 2005 година (членови 582, 579 и 580).

3. Закон за парнична постапка (консолидирана верзија, Службен весник бр. 7/2011)

36. Според член 322(1), пресудата станува правосилна кога не може да биде побиена со жалба.

37. Член 374 определува дека поднесената ревизија не го задржува изршувањето на правосилната пресуда против која е изјавена.

4. Закон за облигациони односи од 2001 година

38. Член 189 од Законот за облигациони односи утврдува, *inter alia*, паричен надоместок на нематеријална штета за физичка и душевна болка и повреда на угледот и личните права и слободи.

5. Пракса при доделување на надомест на штета во случаи на незаконско и неправедно лишување од слобода

39. Владата достави примери од домашната пракса каде домашните судови во парнични постапки поведени според Законот за облигациони односи и релевантните одредби за надомест на штета поради неосновано притворање усвоиле барања за надомест на штета поради неосновано лишување од слобода во врска со притвор (вклучително и куќен притвор) кога кривичната постапка била запрена, каде обвиненијата биле отфрлени или тужителите биле ослободени, како и во предмети на лишување од слобода по осуда која била поништена, во последователни постапки (МАЛВП-365/2016; МАЛВП-366/2016; МАЛВП.бр.1230/16; ГЖ-2051/17; ГЖ-1845/17; ГЖ-3024/17; ГЖ-4519/17; ГЖ-680/17).

ЖАЛБИ

40. Апликантите се жалеле дека судските решенија за продолжување на нивниот притвор и постапката за преиспитување на тие решенија ги повредиле нивните права од членот 5 ставови 3 и 4 од Конвенцијата.

ПРАВО

А. Спојување на апликациите

41. Имајќи ја предвид сличната тема на апликациите, Судот смета дека е соодветно да ги разгледа заедно во единствена одлука (правило 42 став 1 од Деловникот на Судот).

Б. Наводни повреди на член 5 ставови 3 и 4

42. Апликантите се жалеле согласно членот 5 став 3 од Конвенцијата дека домашите судови не дале конкретни и доволни причини за нивниот притвор и дека немале ефективна можност да бидат ослободени со гаранција. Понатаму тие се жалеле согласно членот 5 став 4 од Конвенцијата дека немало усна расправа во

постапката за преиспитување на нивниот притвор пред советот или пред Апелациониот суд.

Член 5 ставови 3 and 4 од Конвенцијата гласат како што следува:

“3. Секој кој е лишен од слобода или притворен согласно на одредбите од ставот 1 (в) од овој член навремено ќе биде изведен пред судија или друго службено лице овластено со закон да ја врши судската власт, ќе има право да му биде судено во разумен рок или да биде пуштен(а) на слобода во текот на судската постапка. Пуштањето може да се услови со барање на гаранција дека лицето ќе се појави на судењето.

4. Секој кој е лишен од слобода или притворен има право да изјави жалба, по која судот ќе одлучи во најкус можен рок и ќе нареди негово ослободување, доколку лицето било незаконски притворено.”

1. Поднесоци на странките

43. Во своите произнесувања од 18 април 2018 година, Владата изјави дека жалителите не ги исцрпиле домашните правни лекови, бидејќи не поднеле граѓанска тужба за надомест на штета за неосновано лишување од слобода. Владата се повика на праксата опишана во став 39 погоре, тврдејќи дека ваквите тужбени барања биле ефикасен правен лек кој им бил достапен на апликантите по првостепената пресуда со која било одбиено обвинението (став 27 погоре).

44. Владата понатаму тврдеше дека апликантите не ги исцрпиле домашните правни лекови затоа што првиот апликант не се жалел на првото решение за притвор од 10 октомври 2013 година и двајцата жалители пропуштиле да ги обжалат решенијата за притвор донесени во јануари 2014 година. Тие понатаму тврделе дека жалбениот навод на апликантите според член 5 став 4 бил недопуштен заради неисцрпување на домашните правни лекови од следниве причини: (i) нивните бранители не ја искористиле можноста предвидена во член 200 (8) од Законот (види став 32 погоре) и (ii) иако апликантите присуствувале на рочиштата, тие пропуштиле да побараат преиспитување на нивниот притвор, претходно на рочиштето одржано на 23 мај 2014 година.

45. Во нивниот одговор на произнесувањата на Владата доставени на 14 јуни 2018 година, апликантите потврдиле дека првостепената пресуда со која биле одбиени обвиненијата против нив станала правосилна на 21 февруари 2018 година. Тие навеле дека имале намера да бараат надомест на материјална и нематеријална штета пред домашните судови што било причината поради која тие не поднеле барање за надомест до Судот. Со писмо од 22 август 2020 година, апликантите го известиле Судот за постапката за надомест што ја повеле (види ставови 28-30 погоре) и потврдиле дека во март 2020

година им била исплатена сумата што им била доделена во тие постапки.

2. Оценка на Судот

46. Судот не смета дека е потребно да ги оценува сите приговори на Владата, бидејќи апликациите во секој случај се недопуштени од причините наведени подолу.

(а) Што се однесува до жалбените наводи според член 5 став 3

47. Судот ќе го испита „статусот на жртва“ на апликантите во контекст на исходот од горенаведената постапка за надомест на штета (види ставови 28-30 погоре), бидејќи се однесува на прашање што спаѓа во надлежност на Судот и за кое не е спречен да го оценува по своја иницијатива (видете *Бузаци против Република Молдавија* [ГСС], бр. 23755/07, § 70, 5 јули 2016 година, и *Сатакуннан Марккинапорсси и Сатамедиа Оу против Финска* [ГСС], бр. 931/13, § 93, 27 јуни 2017 година).

48. Како што Судот постојано укажува, одлука или мерка поволна за аликантот не е, во принцип, доволна за да му се одземе неговиот или нејзиниот статус на „жртва“ за целите на членот 34 од Конвенцијата, освен ако националните власти ја признале, изречно или суштински, а потоа доделиле соодветен и доволен надомест на штета за повредата на Конвенцијата. Само кога овие услови се исполнети, супсидијарната природа на заштитниот механизам на Конвенцијата го оневозможува испитувањето на апликацијата. Што се однесува до надоместокот што е соодветен и доволен за да се надомести повредата на правата од Конвенцијата на национално ниво, Судот генерално смета дека ова зависи од сите околности на случајот, имајќи ја предвид, особено, природата на повредата на Конвенцијата (види *Селами и други против поранешна југословенска Република Македонија*, бр. 78241/13, § §95 и 96, 1 март 2018 година, и упатувањата наведени во истата).

49. Во конкретниот случај, Судот на почетокот забележува дека не бил информиран за какви било случувања од март 2020 година, кога Јавниот обвинител поднел ревизија против пресудата на Апелациониот суд со која бил доделен надоместокот на апликантите. Според домашното законодавство, таа пресуда повеќе не може да се оспорува со обична жалба а ревизијата од страна на Јавниот обвинител не може да го спречи нејзиното извршување (види ставови 36 и 37 погоре). Во контекст на последното, Судот забележува дека во март 2020 година на апликантите им била исплатена сумата што им била доделена со пресудата на Апелациониот суд (види став 45 погоре). Во овие околности и во отсуство на каква било информација дека пресудата на Апелациониот суд е укината од Врховниот суд, Судот ќе постапува врз

основа на тоа дека пресудата на Апелациониот суд од 3 февруари 2020 година е правосилна и извршна.

50. Судот понатаму забележува дека барањето за надомест на штета на апликантите се засновало на член 582 од Законот за кривична постапка од 2005 година (што одговара на член 553 од Законот за кривична постапка од 2010 година), кој предвидува паричен надоместок поради неосновано лишување од слобода, направено под околностите наведени во истиот (види став 33 погоре). Во околностите на предметниот случај, правото на апликантите на надомест настанало кога одбивањето на кривичното обвинение против нив станало правосилно. Тие ја искористија таа можност и потпирајќи се на релевантните факти и правните лекови искористени во врска со нивниот притвор (види став 28 погоре), тие тврделе дека нивното лишување од слобода било неосновано (види, спротивно, *Шалја против Русија* [Совет], бр. 27335/13, §§ 8 и 21, 13 ноември 2014 година, каде апликантот, повикувајќи се на своето „право на рехабилитација“, барал надомест за загуба на плата и за трошоци направени во кривичната постапка која резултирала со негова ослободителна пресуда). При доделување на надомест на штета, домашните судови, во две инстанции, оцениле дека притворот на апликантите бил неоснован и го повредил нивното право на слобода (види, спротивно, *Шкарупа против Русија*, бр. 36461/05, §§ 19 и 77, 15 јануари 2015; *Љубушкин против Русија*, бр. 6277/06, § 51, 22 октомври 2015, каде наодите на домашните судови во „постапките за рехабилитација“ биле ограничени на незаконитоста на притворот на апликантите). Вистина е дека формално правниот основ за нивната проценка бил фактот дека обвиненијата против апликантите на крајот биле одбиени, околност која, според горенаведените одредби од Законот за кривична постапка, ретроактивно го направила нивниот притвор неоснован (види став 29 погоре). Сепак фактот дека наодите и надоместокот од граѓанските судови биле директен резултат на барањето на апликантите согласно горенаведените одредби и не се засновале на прашањата обжалени пред Судот, не може да биде решавачко во утврдувањето на статусот на жртва на апликантите согласно член 34 од Конвенцијата (види, *mutatis mutandis*, *Стајков против Бугарија*, бр. 49438/99, §§ 58 и 89, 12 октомври 2006 година). Загриженоста на Судот е повеќе дали националните власти ја признале, изречно или суштински, а потоа дали обезбедиле надоместок за повредата на Конвенцијата.

51. Според Судот, наодите на домашните судови содржат јасно признание дека притворот на апликантите е неоснован и соодветно, го повредил нивното право на слобода според членот 5 од Конвенцијата (види ги параграфите 29 и 50 погоре, види, спротивно, *Шалја*, цитиран погоре, и *Љубушкин*, цитиран погоре §§30-32). Притоа, тие ги

описале околностите околу апсењето на апликантите и продолжувањето на нивниот притвор (види, спротивно, *Билал Акилдиз против Турција*, бр. 36897/07, §§ 24 и 41, 15 септември 2020 година, во кои домашните судови само се потpirале на ослободителната пресуда на апликантот). Ова признание се однесувал на целиот период на лишувањето од слобода на апликантите, што не мора да одговара на периодот на притвор што е предмет на апликација на апликантите пред Судот. Точно е дека, како што е наведено погоре, се засновало на фактот дека обвиненијата против апликантите на крајот биле одбиени. Сепак, Судот смета дека горенаведеното признание треба да се гледа во контекст и заедно со аргументите што судовите ги дале во врска со износот на надоместокот доделен на апликантите. Во врска со тоа, тој не може, а да не ја забележи сеопфатната природа на тој надомест со тоа што се однесувал на „сите последици од претрпената нематеријална штета“ на апликантите и дека биле земени предвид „сите околности на случајот“ (види, спротивно, *Димо Димов и други против Бугарија*, бр.30044/10, § 54, 7 јули 2020). Соодветно на тоа, надоместокот доделен на апликантите, според горенаведените одредби од Законот за кривична постапка, како резултат на одбивањето на обвиненијата против нив, не може да се раздвои од какво било обештетување што можеле да го имаат како резултат на нивното неосновано лишување од слобода и соодветно спротивно на членот 5 став 3 од Конвенцијата (вид, *mutatis mutandis*, *Н.Ц. против Италија* [ГСС], бр. 24952/94, § 57, ЕКЧП 2002-Х), како што се тврди пред Судот (види, спротивно, *Билал Акилдиз*, цитиран погоре, член 34, во кој апликантот се жалел пред Судот дека е незаконски лишен од слобода). Затоа е разумно да се смета дека признание врз кое се засновал надоместокот ги опфаќал жалбите на апликантите во врска со сите околности што го прават нивниот притвор неоснован.

52. Што се однесува до висината на надоместокот доделен на апликантите заради нивното неосновано притворање, Судот забележува дека со пресудата од 3 февруари 2020 година, Апелациониот суд одредил заеднички надомест од околу 35.000 евра.

53. Кога, како и во овој случај, статусот на жртва е поврзан со паричниот надоместок даден на домашно ниво, проценката на Судот нужно вклучува споредба помеѓу доделениот надомест и износот што Судот би го доделил во слични случаи (види, *Селами и други*, цитиран погоре, § 102). Во конкретниот случај, имајќи го во предвид надоместоците доделени од страна на Судот во слични случаи (види *Рамковски*, цитиран погоре, § 89 и *Миладинов и други против Поранешната Југословенска Република Македонија*, бр. 46398/09 и уште 2 други, § 84, 24 април 2014 година), Судот смета дека износот на надоместокот доделен од домашните судови се смета за доволен надомест во однос на стандардите утврдени од Судот.

54. Според тоа, Судот заклучи дека апликантите повеќе не можат да тврдат дека се „жртва“, според член 34 од Конвенцијата, на наводните повреди во овој дел.

55. Следува дека овој дел од апликациите е некомпатибилен *ratione personae* со одредбите на Конвенцијата во смисла на член 35 став 3 (а) и мора да биде отфрлен согласно членот 35 став 4 од истата.

(б) Што се однесува до жалбениот навод од член 5 став 4

56. Судот повторува дека, во согласност со членот 35 став 1 од Конвенцијата, Судот може да постапува по прашањето „во рок од шест месеци од датумот на кој е донесена конечната одлука“. И покрај тоа што Владата не поднесе приговор за недопуштеност во врска со усогласеноста со шестмесечното правило во нивните произнесувања, за Судот е недозволиво да ја занемари примената на шестмесечното правило само затоа што Владата не поднела прелиминарен приговор во врска со тоа (види за пример, *Радомилја и други против Хрватска* [ГСС], бр. 37685/10 и 22768/12, § 138, 20 март 2018 година).

57. Во конкретниот случај, Судот забележува дека жалбите на апликантите против нивниот притвор кој бил продолжуван биле одбиени од Апелациониот суд на 30 ноември 2013 година, на 8 јануари 2014 година, на 27 март 2014 година, на 28 април 2014 година и на 21 мај 2014 година, соодветно. На судското рочиште одржано на 23 мај 2014 година, судечкиот совет ја заменил мерката притвор на апликантите со домашен притвор. Апликантите не поднеле жалба против тоа решение (види параграфи 25 и 26 погоре). Бидејќи жалбените наводи на апликантите според член 5 став 4 беа доставени до Судот на 10 и 11 декември 2014 година и со оглед на тоа дека постапката за надомест на штета (види ставови 28-30 погоре) не се однесува на наводно отсуство на јавни расправи, специфичен процесен недостаток на постапката за испитување на притворот на апликантите (види, *Димо Димов и други*, цитирани погоре, §§ 58 и 62), произлегува дека овие жалбени наводи биле поднесени надвор од рокот за шест месеци и треба да бидат отфрлени како ненавремени, согласно член 35 став 1 и 4 од Конвенцијата.

Поради овие причини, судот, едногласно,

Одлучува да ги спои апликациите;

Ги прогласува апликациите за недопуштени.

Направено на англиски јазик и доставено во писмена форма на 1
април 2021 година.

Victor Soloveytschik
Секретар

Síofra O'Leary
Претседател